

Kliimamuutuste mõju veele Lääne-Eesti vesikonnas

Arutelu Kliimaministeeriumis 17. septembril 2024 kell 14.00

Kokkuvõtte arutelust

Taustinfo

Kliimaministeerium kutsus ametiasutuste, omavalitsuste, ettevõtjate ning teadusasutuste esindajaid ning teisi asjast huvitatud isikuid osalema arutelul, et selgitada muutuva kliimaga kaasnevaid probleeme veele. Muutuv kliima toob enamasti kaasa ekstreemsemaid ilmastikuolusid, millega võivad kaasneda üleujutused ja põuad. Neist tingituna avaldub mõju vahetult ka Eesti elanikele ja ettevõtjatele, väheneb veevaru, suureneb veevõtt, muutub veekvaliteet, suureneb oht reostuse levikuks, pole piisavalt vett või on liiga palju vett, mis halvendab põllumajandusmaa kasutusvõimalusi.

Arutelul soovisime teada saada, mis on need vahetud probleemid, mida muutuvast kliimast tulenevalt on Eestis märgata ja millised probleemid ilmselt võivad hakata meid tulevikus mõjutama, kuidas uute probleemidega tegelemiseks end paremini ette valmistada, mida täpsemalt parema valmisoleku tagamiseks uurida ning milliseid vastumeetmeid kavandada.

Päevakava

14.00-14.15	Sissejuhatus ja projekti tutvustus/Rene Reisner, Kliimaministeeriumi rohereformi osakonna nõunik
14.15-14.30	Veemajanduse üldine korraldus Lääne-Eesti vesikonnas ja veemajanduskava/Reeda Iisma, Kliimaministeeriumi veeosakonna nõunik
14.30-15.00	Põuad, üleujutused ja kliimaga kohanemine, hetkeseis Eestis ja peamised töösuunad/Agne Aruväli, Kliimaministeeriumi veeosakonna nõunik
15.00-15.30	Hüdroloogia, andmed ja muutuv kliima, mida andmed näitavad kliimamuutuste mõjust veele, milliseid andmeid on puudu ja milleks valmis olla/Jana Põldnurk, Keskkonnaagentuuri hüdroloogiaosakonna juhataja
15.30-16.00	Arutelu, ettepanekud ja kokkuvõtte Soovime arutelu käigus teada saada, millele edasistes kliima ja vee uuringutes keskenduda, mille kohta oleks vaja lisainfot või uusi andmeid, kas ja kuidas on vaja ametiasutuste tööd parandada, kas olemasolevad õigusaktid on piisavad, millised on vahetud mured ja kogemused kliimamuutuste mõjust veele, millist tuge vajavad omavalitsused, kohalikud elanikud ja ettevõtjad, jms.

Arutelust pikemalt

Lääne-Eesti vesikonnas kliimamuutustest tulenevate mõjude arutamiseks korraldati avalik arutelu asjast huvitatud isikutele Kliimaministeriumis 17. septembril 2024. Arutelul kohapeal osales kokku 39 inimest, mõned kohapeal, suurem osa veebis. Esindatud olid Kliimaministeriumi, Regionaal- ja Põllumajandusministeriumi, Keskkonnaameti, Keskkonnaagentuuri, omavalitsuste, vee-ettevõtete, valitsusväliste organisatsioonide, Keskkonnainvesteeringute Keskuse, ettevõtjate ja tootjate esindajad.

Koosoleku põhieesmärgiks oli saada teada, mis on need vahetud probleemid, mida muutuvast kliimast tulenevalt on Eestis märgata ja millised probleemid ilmselt võivad hakata meid tulevikus mõjutama, kuidas uute probleemidega tegelemiseks end paremini ette valmistada, mida täpsemalt parema valmisoleku tagamiseks uurida ning milliseid vastumeetmeid kavandada.

Koosolekul andis projektis ülevaade projektijuht ja Kliimaministeriumi rohereformi osakonna nõunik Rene Reisner, veemajanduse üldisest olukorrast rääkis Kliimaministeriumi veesakonna nõunik Reeda Iisma, põudadest, üleujutustest ja kliimakohtumisest tegi kokkuvõtte veesakonna nõunik Agne Aruväli ning hüdrooloogilistest sündmustest ja andmetest Keskkonnaagentuuri hüdroloogiaosakonna juhataja Jana Põldnurk.

Koosoleku arutelude käigus tõstasid tavapärasel teemad seoses kliimamuutuste mõjuga veele, eeskätt veetaristuga seotud probleemid ja võimekus muutuva kliimaga edaspidi paremini kohaneda. Eraldi tähelepanu pöörati möödunud suvel ilmnunud uutele juhtumitele, kus intensiivsete vihmasadude tõttu tekkisid Lääne-Eesti põllumajanduspiirkondades üleujutused, mis hävitasid mitme tootja saagi. Kerkis üles küsimus, et kas see on olukord, mida peab tulevikus arvestama või pigem olukord, millele tuleb leida mõistlik lahendus toimetulekuks. Siin toodi esile see, et riik võiks rohkem toetada väikepõllumajandust, mis oleks üks võimalik meede, et vältida üleujutustest tekkivaid kahjusid suurtele põllumajanduspiirkondadele. Valitsusväliste organisatsioonide esindaja hinnangul ei ole maaparandussüsteemide suremaks dimensioneerimine heaks lahenduseks põllumajanduses, sest siis viidaks see vesi allapoole edasi. Arutelu käigus tehti ettepanek, et rohkem tuleks kasutada seadedrenaaži, mis seni pole olnud massilahendus Eestis, neid ei ole palju, kuid seal veetaseme jälgimisega ei tegeleta.

Teadlased tegid ettepaneku, et hüdrooloogilistesse prognoosidesse tuleb sisse tuua sesoonsus. Näiteks Eesti jõed on tavapäraselt väiksed ning sesoonsus, sh sademete muster võib anda mitmesuguseid ning raskesti tõlgendatavaid tulemusi. Näiteks suvise sooja ja evaporatsiooni tingimustes on muutused ja dünaamika veekogus prognoosimise mõttes võrreldamatu sellega, mis toimub sügisel või kevadel.

Samuti töid teadlased esile, et senine hüdroloogiline muster Eesti veekogudes on muutumas, näiteks seetõttu, et meil on talved soojemad, lund tekib vähem, see lumi sulab varem ning vesi voolab merre pidevalt ega imbu enam pinnasesse. See tähendab, et vee viibeaeg veekogus ja seeläbi ka pinnasesse imbumise aeg on vähenenud, mis aitab kaasa põhjavee taseme alanemise ja suvise veepuuduse süvenemise.

Arvestades sesoonsust, tuleb edaspidi rohkem tähelepanu sesoonsusele ja võtta rohkem arvesse meteoroloogiat. Senised lähenemised, mis on põhinenud aastakeskmiste hüdroloogiliste arvutuste põhjal ei ole objektiivsed erinevate veekoguga seotud kasutusotstarvete või eesmärkide saavutamise tagamisel.

Omavalitsuste vaatest toodi välja ühe olulise aspektina see, et üleujutustega sattub reovesi sademevette ja kaevudesse, tekitades ja võimaldades reostuse levikut.

Eestis on üldjuhul omavalitsuste kanda ja lahendada sademeveega seotud küsimused ning veevarustuste ja kanalisatsiooniga seotud küsimused jäävad pigem vee-ettevõttele. Vee-ettevõtted on rohkem keskendunud maa-aluse taristu rajamisele. Vee-ettevõtte vaatest on see loomulik, et tuleb teha ka maapealeid lahendusi sademevee ohjamiseks, sest kõik ei mahu kanalisatsiooni ära.

Eesti tingimustes toodi esile ka oluline seos merega, näiteks ei saa kogu liigset vett merre suunata, sest see võib põhjustada üleujutusi merelähedases piirkonnas, sest meri ei suuda kogu vett vastu võtta.

Tehnilise poole pealt toodi välja, et tuleks üle vaadata projekталused, mida inseneritehniliste ehitiste jaoks tavapäraselt tehakse aga mida põllumajanduses pole seni tehtud. See oleks üks võte, mis aitaks ehk paremini prognoosida muutusi põllumajanduses ja metsanduses.

Eraldi märgiti ära ka, et omavalitsuste ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavad vajaksid täiendamist, eeskätt ka hajaasustuse jaoks, näiteks kui tiheasustuse aladel tekib sademevesi siis nähakse ette selle ärajuhtimine hajaasustuse alale, kuid info selle kohta, mis sellest liigveest hajaasustuses edasi saab on puudulik.

Osalejad

	Asutus
1	Kliimaministeerium
2	Regionaal- ja Põllumajandusministeerium
3	Kliimaministeerium
4	Tallinna Ülikool
5	Tallinna Linnavalitsus

6	AS Tallinna Vesi
7	Keskkonnaamet
8	Keskkonnaagentuur
9	OÜ Skepast ja Puhkim
10	AS Entec
11	Keskkonnaamet
12	Põllumajandus- ja Toiduamet
13	Tartu Ülikool
14	Keskkonnaamet
15	OÜ Skepast ja Puhkim
16	Energex OÜ
17	Tallinna Linnavalitsus
18	Keskkonnaagentuur
19	Regionaal- ja Põllumajandusministeerium
20	AS Tallinna Vesi
21	Regionaal- ja Põllumajandusministeerium
22	Maaülikool
23	Keskkonnaamet
24	Keskkonnaagentuur
25	Kliimaministeerium
26	Viimsi Vallavalitsus
27	Eestimaa Looduse Fond
28	Hiiumaa Koostöökogu
29	Kliimaministeerium
30	Keskkonnaagentuur
31	Eesti Põllumajandus- ja Kaubanduskoda
32	Energex OÜ
33	AS Kuressaare Veevõrk
34	Kliimaministeerium
35	Välisministeerium
36	Tallinna Linnavalitsus
37	SA Keskkonnainvesteeringute Keskus
38	Keskkonnaagentuur
39	AS Tallinna Vesi